

Congres NVGP
28 maart 2025

Vertel mij, verTAAL mij

Workshopronde 1 – 12.00 tot 13.15 uur

Ronde 1 - Nr. 1: Een Sterk Verhaal, een narratieve groepsinterventie gericht op persoonlijk herstel

Het levensverhaal van mensen met persoonlijkheidsstoornissen kent veelal ontwrichtende en traumatische ervaringen die zijn opgetreden tijdens de (vroeg) ontwikkeling met diepgaande gevolgen voor de ervaren psychologische en emotionele gezondheid. Wanneer mensen het eigen verhaal leren kennen en delen met anderen, ontstaat er ruimte voor de ontwikkeling van een beter begrip van de eigen geschiedenis en persoonlijkheidsvorming.

Een Sterk Verhaal is een verhalende interventie die mensen met persoonlijkheidsproblematiek de mogelijkheid biedt om op een gepersonaliseerde wijze te werken aan persoonlijk herstel. Aan de hand van een drieluik bestaande uit het verleden (luik 1), een belangrijk keer- of kantelpunt (luik 2), en het heden en de toekomst (luik 3) schrijven cliënten gedurende 12 weken verhalen over hun leven. Het resultaat is een persoonlijk gedrukt levensboek.

In deze workshop vertellen we over de vorming van een narratieve identiteit, die een persoon een gevoel van doel en betekenis geeft aan het eigen verleden, het heden en de verwachte toekomst, en introduceren we Een Sterk Verhaal waarin een narratieve benadering is gekozen om te werken aan persoonlijk herstel. Inmiddels is zowel de interventie als de train de trainer vaker aangeboden en kunnen we vertellen over zowel onze ervaringen als resultaten vanuit effectiviteitsonderzoek. De interventie is ontwikkeld en onderzocht met steun van ZonMw door Scelta (TopGGz erkend expertisecentrum voor persoonlijkheidsproblematiek van GGNet), het StoryLab (expertisecentrum voor geestelijke gezondheid en verhalen van de Universiteit Twente) en de LevensStudio (biografische werkplaats).

We bieden enkele korte biografische oefeningen aan waarmee uitstekend gewerkt kan worden in een grotere groep.

Door Silvia Pol en Gerben Westerhof

Ronde 1 – Nr. 2: Lichaamstaal

In deze workshop gaan we met houdingen iets uitdrukken en bespreken, en beoordelen wat we bij elkaar zien.

We starten met een korte fysieke warming-up. Hierna gaan we in tweetallen aan de slag met houdingen maken/uitdrukken en daarop weer reageren met nieuwe houdingen. Thema's kunnen dan zijn: verzet, kracht, afhankelijkheid, slachtofferschap e.d.

Vervolgens gaan we met systemen/gezinnen een tableau maken, eigenlijk een soort familiefoto.

Hier kunnen we als groep naar kijken en bespreken en beoordelen wat we van de houdingen vinden, hoe ze elkaar beïnvloeden en wat dit zegt over de machtsverhoudingen, verbindingen, voorkeuren, aversie, weerstand e.d. Dit gaan we samen proberen te verbeteren door de houding van één persoon te veranderen. En vervolgens weer een andere persoon. Zo ontstaat er een fysiek stripverhaal.

Hierna gaan we met de techniek ‘sculpting’ werken. Dit doen we door in tweetallen met symbolische houdingen, waarbij sprake is van verbinding, en conflict of wrijving, in ieder geval iets ongemakkelijks te onderzoeken. We gaan deze houding neerzetten en samen bekijken hoe deze relatie eruitziet en vooral hoe deze door degenen die het uitbeelden wordt ervaren. Daarna kunnen we samen, middels hele fysieke signalen, onderzoeken waar de schoen wringt en ook hoe deze frictie is op te lossen.

Door Gerdi Tuender

Ronde 1- Nr. 3: Hoe verkoop ik groepstherapie? Over promopraatjes en andere onzin waar therapeuten zich liever niet mee bezighouden.

Hoe kan je cliënten, verwijzers, collega’s, leidinggevendenden en beleidsmakers overtuigen van de kracht van groepsbehandeling? In deze workshop leer je hoe je meer groepsaanbod in jouw instelling of praktijk kan initiëren, organiseren en uitvoeren. Maar vooral: je raakt geïnspireerd door de veelheid aan ideeën die we uit de groep halen om zelf een promopraatje te houden. Typisch groepstherapie!

Taal is niet alleen binnen ons therapeutisch kader van belang, maar ook daarbuiten. In deze workshop willen we eerst stilstaan bij hoe er door de buitenwacht over groepstherapie wordt gedacht en gesproken. Hebben wij als groepstherapeuten een heldere kijk op ons imago in de ggz en in de maatschappij? En hoe praten we zelf over groepstherapie met mensen die ons vakgebied niet kennen? Waarom lukt het onvoldoende om in de ggz veel meer groepstherapie aan te bieden en zo de wachtlijstproblematiek aan te pakken? Zijn we wel overtuigend genoeg in ons discours over de voordelen van groepsbehandeling?

Vervolgens bekijken we samen hoe je het stigma over groepstherapie kan doorbreken, de informatievoorziening voor cliënten en verwijzers kan verbeteren, en een adequaat groepsaanbod organisatorisch neerzet. Daarbij maken we gebruik van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar groepstherapie, de professionele kennis van groepstherapeuten en de ervaringskennis van onze cliënten.

Door Marc Daemen en Marjolein Koementas-de Vos

Ronde 1- Nr. 4: Het is de toon die de muziek maakt

Het ervaren van klanktaal via gebruik van instrumenten en stem. Wat breng je over via klank en wat ervaar je in de klank als deze zelf gemaakt wordt of als je deze hoort. Ook worden er muziekinstrumenten gebruikt bij het neerzetten van de binnenwereld (modi van de SFT) van patiënt.

Binnen het Expertiseteam Verslaving van Antes (onderdeel van Parnassia Groep) in Rotterdam, waar beide workshopgevers werkzaam zijn, is een deeltijdbehandeling opgezet waar patiënten met een stoornis in het middelengebruik en een comorbide persoonlijkheidsstoornis (of therapieresistente syndroomstoornis) geïntegreerd behandeling krijgen. Gebaseerd op de groepsdynamica en schematherapie is deze deeltijd ontworpen, waarbij gebruik wordt gemaakt van vaktherapie (muziektherapie, dans- en bewegingstherapie), cognitieve gedragstherapie, schematherapie, mindfulness en psychodrama.

Binnen de verslavingszorg zien we veel comorbiditeit van persoonlijkheidsproblematiek (Kienast et al., 2014). Toch zien we dat veel van de patiënten met zowel een stoornis in het gebruik van middelen en een persoonlijkheidsstoornis tussen wal en schip vallen wat betreft behandeling (Gianoli et al., 2012). Met enige regelmaat gebeurt het dat patiënten met een verslaving die zorg nodig hebben voor hun persoonlijkheidssymptomen geacht worden volledig abtinent te zijn, en binnen de verslavingszorg kan de persoonlijkheidsproblematiek niet behandeld worden. Het is een doelgroep die onderbelicht is en waar weinig geïntegreerde behandeling mee plaatsvindt.

In onze workshop nemen we middels verschillende werkvormen de deelnemers mee in de opzet van deze deeltijdbehandeling en de interventies die we gebruiken. Hierbij richten we ons in de workshop voornamelijk op vaktherapie muziek. We starten met een oefening waarbij klank en taal centraal staan. Hierna geven we kort uitleg over onze afdeling. Het laatste gedeelte voeren we, met verschillende muziekinstrumenten, een oefening uit waarbij de klankervaring en -beleving van de patiënt op een vaktherapeutische manier wordt weergegeven. We vragen actieve deelname van de deelnemers.

Door Margreeth Sloot en Melissa van Rekom

Ronde 1- Nr 5: Wanneer het lichaam spreekt

Ons lichaam spreekt altijd, het vraagt ons te luisteren. In deze workshop krijg je de mogelijkheid om door middel van beweging te ontdekken hoe zowel lichaam als geest spreken in het contact met anderen. Vertrekkend van een warming-up gericht op lichamelijke sensaties, gevoelens en beelden, verdiepen we geleidelijk aan het contact met ons lichaam en stemmen we ons af op de ander en op wat er in de groep gebeurt. In deze workshop onderzoeken we hoe we omgaan met anderen, hoe contact met de ander aanleiding geeft tot verschillende fysieke sensaties, bewegingen en emoties. Door naar deze signalen te luisteren en ons hiervan bewust te worden, kunnen we meer leren over hoe fysieke ervaringen ons mede vormen. Dit zal meer licht werpen op wie we zijn en hoe we op anderen reageren. We sluiten af met een verbale uitwisseling van ervaringen van de deelnemende groepsleden op fysiek, emotioneel en cognitief niveau.

NB Van belang: kleding waarin je je goed kan bewegen.

Deze workshop werd eerder gegeven tijdens het GASi congres in Belgrado, augustus 2023.

Door Monique Leferink op Reinink

Ronde 1- Nr. 6: SPIRIT NL: een groepssessie zingeving en religie in de acute psychiatrie

SPIRIT NL is een open groepstherapeutisch programma, gebaseerd op CGT, waarin zingeving, spiritualiteit, en geloof gethematiserd worden, rond de vraag: op welke manier heeft zingeving, levensbeschouwing, of spiritualiteit invloed op uw klachten en omgekeerd? Het programma is van origine ontwikkeld in de VS en in de afgelopen 2 jaar met hulp van een ZonMW subsidie naar Nederland gehaald, vertaald en aangepast aan de situatie in de Nederlandse ggz. Het mooie van dit behandelprotocol is dat het mensen helpt taal te (her)vinden voor een vaak niet uitgesproken thema: zingeving en spiritualiteit in relatie tot hun klachten. Uit eerder onderzoek, ook in Nederland, is herhaald gebleken dat de behoefte bij cliënten om hierover te spreken in ggz behandelingen groter is dan behandelaars denken. De therapeutische factoren verbinden, hoop, universaliteit en overdracht van informatie sluiten daarbij aan en worden in dit format actief gehanteerd. De groep is bedoeld voor patiënten in acute psychiatrische settings, zoals opname of een acute deeltijd. Het wordt in meerdere instellingen momenteel toegepast.

Leerdoelen: - De deelnemer is op de hoogte van de behoefte van cliënten in acute psychiatrische setting om zingeving te bespreken – De deelnemer weet met gebruikmaking van een therapieprotocol zingeving te adresseren in een groepspsychotherapie – De deelnemer maakt de verbinding tussen eigen therapeutisch handelen en eigen zingeving.

Door Bart van den Brink en Piet Verhagen

Ronde 1- Nr. 7: From Preverbal to Verbal: Translating the Language of the Body to Promote Intimacy and Attachment in Group.

Deze workshop wordt in het Engels gegeven.

Group members come to group work with not only the language of words, but the preverbal bodily expressions and sensations that often communicate the earliest of psychological experiences. Group leaders help their members feel safe enough and free enough to communicate their verbal and preverbal experiences in the course of the group, and then to help each other understand what these experiences might be conveying to others. Quite often the experience of sleepiness, tears, muscular aches and pains, hunger, stomach pains, headaches, jaw tightness, and many other expressions are explored and studied in the course of the group, and can reveal members' internal processes or feelings about member-to-member or group-as-a-whole phenomena. Often these sensations reveal unmet developmental needs, aggressive energy turned against the self, or the desire to connect with other group members. By transforming these experiences into words, group members have the chance to connect deeply with each other and to transform these preverbal sensations into effective connections with their fellow group members.

After a short lecture on the theoretical background of these ideas the audience is invited to form a demonstration group, then we will be debriefing and processing the demo group in order to integrate theory with experience. Based on modern analytic writers such as Lou Ormont, Lucy Holmes, Ronnie Levine, and Aaron Black as well as researchers in neurobiology such as Dr. Dan Siegel.

Door Jan Morris

Workshopronde 2 – 14.15 – 15.30 uur

Ronde 2- Nr. 1: Een Sterk Verhaal, een narratieve groepsinterventie gericht op persoonlijk herstel

Het levensverhaal van mensen met persoonlijkheidsstoornissen kent veelal ontwrichtende en traumatische ervaringen die zijn opgetreden tijdens de (vroeg) ontwikkeling met diepgaande gevolgen voor de ervaren psychologische en emotionele gezondheid. Wanneer mensen het eigen verhaal leren kennen en delen met anderen, ontstaat er ruimte voor de ontwikkeling van een beter begrip van de eigen geschiedenis en persoonlijkheidsvorming.

Een Sterk Verhaal is een verhalende interventie die mensen met persoonlijkheidsproblematiek de mogelijkheid biedt om op een gepersonaliseerde wijze te werken aan persoonlijk herstel. Aan de hand van een drieluik bestaande uit het verleden (luik 1), een belangrijk keer- of kantelpunt (luik 2), en het heden en de toekomst (luik 3) schrijven cliënten gedurende 12 weken verhalen over hun leven. Het resultaat is een persoonlijk gedrukt levensboek.

In deze workshop vertellen we over de vorming van een narratieve identiteit, die een persoon een gevoel van doel en betekenis geeft aan het eigen verleden, het heden en de verwachte toekomst, en introduceren we Een Sterk Verhaal waarin een narratieve benadering is gekozen om te werken aan persoonlijk herstel. Inmiddels is zowel de interventie als de train de trainer vaker aangeboden en kunnen we vertellen over zowel onze ervaringen als resultaten vanuit effectiviteitsonderzoek.

De interventie is ontwikkeld en onderzocht met steun van ZonMw door Scelta (TopGGz erkend expertisecentrum voor persoonlijkheidsproblematiek van GGNet), het StoryLab (expertisecentrum voor geestelijke gezondheid en verhalen van de Universiteit Twente) en de LevensStudio (biografische werkplaats).

We bieden enkele korte biografische oefeningen aan waarmee uitstekend gewerkt kan worden in een grotere groep.

Door Silvia Pol en Gerben Westerhof

Ronde 2- Nr. 2: Taal in multi-culturele groepspsychotherapie

In multi-culturele groepspsychotherapie gaat het niet alleen om aandacht voor culturele verschillen, maar ook om verschillen in (moeder)taal van de therapeuten en cliënten. In deze workshop zal aan de hand van theorie en ervaringsgerichte oefeningen ingegaan worden op de invloed van taal in multi-culturele groepspsychotherapie.

Taal is een essentieel onderdeel van ons werk als (groeps)psychotherapeut. Als het gaat om werken met culturele diversiteit in individuele- en groepspsychotherapie speelt taal een nog belangrijkere rol. Taal is daarbij een van de differentiërende kenmerken in het vormgeven van een cultuursensitieve (groeps)psychotherapie (Van Hest & Vitale, 2022). Mensen identificeren zich op een haast fysieke wijze met hun moedertaal en onderscheiden anderen binnen hun gemeenschap op basis van het gebruik van een andere taal. Binnen multi-culturele groepstherapie kunnen taal en taalgebruik vaker leiden tot misverstanden, microagressie of openlijke agressie. Onderzoek laat zien dat taalkeuze het therapeutisch proces en de resultaten van de therapie beïnvloeden (Verkerk et al., 2021). Het bespreken van emotionele onderwerpen, het vestigen en behouden van een therapeutische relatie en het omgaan met taal- en culturele verschillen zijn binnen multiculturele psychotherapie belangrijke aandachtspunten. In deze workshop zal aan de hand van theorie en ervaringsgerichte oefeningen worden gewerkt met bovenstaande thema's rondom taal in multiculturele groepspsychotherapie.

Door Salvatore Vitale

Ronde 2- Nr. 3: De taal van hoogbegaafdheid in groepstherapie

De Vrije Denker is een GGZ-instelling die zich landelijk richt op de behandeling van psychische klachten bij cliënten die (vermoedelijk) hoogbegaafd zijn. In de behandeling is het essentieel om hoogbegaafdheid mee te nemen in het begrijpen van de klachten die iemand ervaart. Hierbij speelt de juiste taal een belangrijke rol. Veel hoogbegaafde cliënten zoeken naar de woorden om hun daadwerkelijke en gevoelde ervaringen te uiten, zowel naar zichzelf als naar anderen.

In onze online groepstherapie zien we hoe taal de sleutel vormt tot verbinding tussen cliënt, medecliënt en therapeut. De onderlinge (h)erkenning, woorden leren geven aan de gevoelde ervaring zijn werkzame ingrediënten van de therapie.

In deze workshop zullen we op interactieve wijze uitleg geven over zowel hoogbegaafdheid en de relatie met psychische klachten die we tegen komen en hoe we hier in groepen mee werken. Deze workshop gaat in op hoogbegaafdheid en het werken met (vermoedelijk) hoogbegaafde cliënten, geeft inzicht in hoe passende taal een rol speelt in de behandeling en biedt praktische handvatten om online groepstherapie effectief in te zetten voor deze doelgroep.

Door Kirsten Copier en Elise van der Wind

Ronde 2- Nr. 4: Voelend gesprek over sprekend gevoel

Wat ik meemaak in mijn leven wil ik delen met een ander zodat ik mijzelf kan voelen en beter in beeld krijg wie ik ben. De ander helpt mij om aandacht te hebben op het innerlijke en lijfelijke om daarmee te komen tot een vertaling van datgene wat in mijzelf leeft.

En dan scherp te stellen op de innerlijke sensaties die zich in mijn lijf voltrekken tegen de achtergrond van waar ik mij op richt. Met als voordeel dat het lijfelijke altijd de waarheid laat voelen.

Taal verbeeldt en helpt daarbij.

Via drama kan het zeggbare en onzegbare uitdrukking krijgen in de taal - met en zonder woorden.

Vanuit experiëntieel werk in tweetallen gaan we de intersubjectieve uitkomst uit de diade in de groep verkennen met behulp van psychodrama.

Van individu via het tweetal naar de groep.

Door Joost Schmidt van Altenstadt en Pim van Dun

Ronde 2- Nr. 5: Van negatief denken naar positief doen, een vaktherapeutische module gericht op het ontwikkelen van veerkracht/ adaptiviteit.

Om adaptief en veerkrachtig te kunnen zijn is het essentieel om lijfelijke signalen goed te kunnen lezen. Deze vaktherapeutische interventie is gericht op het leren herkennen en erkennen van deze lichaamssignalen en er adaptief op te leren reageren. Naast een inhoudelijke toelichting van de interventie staan doen en ervaren centraal in de workshop.

Het lijf is in de vaktherapie altijd het startpunt; door sensomotorische werkvormen wordt het er geluisterd naar wat er op lijfelijk niveau wordt 'gezegd'. Deze lijfelijke informatie is essentieel om op een adaptieve manier gezond om te kunnen gaan met emotionele behoeften en bijvoorbeeld grenzen. Dit gezond handelen is ook weer een belangrijke basis binnen de vaktherapie, oefenen met anders doen en ervaren hoe dat is.

Dit is ook de reden dat vaktherapie binnen de behandeling van persoonlijkheidsstoornissen (PS) wordt aanbevolen als een van de eerste stap interventies. Mensen met PS hebben vaak problemen om zich gezond aan te passen aan stressvolle dagelijkse gebeurtenissen. Ze missen positieve ervaringen waarbij ze hadden kunnen leren om op een gezonde manier naar hun eigen behoeften te luisteren. Ze hebben meestal negatieve jeugdervaringen die hun gedachten, gedrag en emoties hebben gevormd. Dit resulteert in een gebrek aan adaptiviteit hetgeen hun mentale gezondheid beperkt. Immers, op een gezonde manier aanpassen aan de eigen behoeften in verbinding met anderen maakt mensen veerkrachtig en draagt bij aan het welbevinden.

Een specifieke groepsgerichte vaktherapeutische interventie, gericht op adaptiviteit en veerkracht, was tot nu toe nog niet ontwikkeld. Daarbij kwam er uit het werkveld van vaktherapeuten een behoefte aan zo'n interventie die aansluit bij Schematherapie, een behandelmethodede die veel wordt ingezet bij PS.

De methode 'Intervention Mapping' is gebruikt om een vaktherapeutische interventie te ontwikkelen. Dit heeft geleid tot een interventie van 10 sessies, waarbij 2 vaktherapeutische disciplines samen werken aan adaptiviteit. Daarbij is gebruik gemaakt van de werkvormen uit het boek 'Schemagerichte werkvormen voor vaktherapie; Interventies voor het versterken van de adaptieve modi' van Suzanne Haeyen (red.).

In de workshop wordt de ontwikkeling van de module en de module zelf inhoudelijk toegelicht. Daarnaast wordt op ervaringsgerichte wijze vanuit verschillende vaktherapeutische disciplines een illustratie gegeven van de opzet van de interventie.

Door Karin Timmerman, Ine-Rajka van Renesse en Suzanne Haeyen

Ronde 2- Nr. 6: Filosofie, zingeving en psychotherapie

In de workshop 'Filosofie, zingeving en psychotherapie' zullen we ingaan op de inspirerende betekenis die enkele filosofische inzichten kunnen hebben voor de (groeps-)psychotherapie.

In de hedendaagse filosofie wordt de werkelijkheid beschouwd als een 'wordingsproces' waarin niets met zichzelf samenvalt, maar alles met elkaar verbonden is.

Volgens deze gedachtegang is ons zogenaamde 'zelf' geen massieve en onveranderlijke bron van 'ware' identiteit, maar een voortdurend 'mogelijk-zijn' dat tijdens ons leven steeds weer anders verwerkelijk wordt (met name door ontmoetingen met anderen).

Deze fluïde benadering van het 'zelf' kan als bevrijdend en hoopgevend worden ervaren met het oog op (gewenste) veranderingen. Maar tegelijkertijd is er een zekere ik-sterkte nodig om het 'zelf' niet te verliezen in dit voortdurende veranderingsproces. Het zelf-verhaal speelt hierin een belangrijke rol.

Vanuit de filosofie zou het leven voorgesteld kunnen worden als een dans tussen relationaliteit en eigenheid (of tussen verbinding en verschil). Daar waar de dans of vastloopt in zichzelf, of uit de hand loopt in zelfverlies, kan de psychotherapeut beweging, respectievelijk rust teweeg brengen. In de workshop zal ook aandacht worden besteed aan de rol die zingeving en spiritualiteit in de therapie kunnen spelen. De deelnemers zullen worden uitgenodigd te reflecteren op hun eigen 'dans' en daarover iets met elkaar te delen.

Door Okke Wisse

Ronde 2- Nr. 7: De kracht van bokstherapie in een groep

Zelf de kracht van bokstherapie in een groep ervaren? Boksen wordt als middel ingezet om contact te krijgen met je lichaam en deze beter te begrijpen. In relatie tot jezelf en tot de ander.

Wil je zelf de kracht van boksen in een therapeutische setting ervaren? Kom dan mee doen aan onze interactieve workshop. De workshop start met een korte theoretische achtergrond en uitleg. Hierna trekken we de bokshandschoenen aan en gaan aan de slag in de groep. We doen verschillende boksoefeningen in tweetallen om in contact te komen met je lichaam. Wat geeft jouw lichaam aan? Door het boksen krijg je meer inzicht in jezelf. En daardoor ook in relatie tot de ander. Ervaring met boksen is niet nodig en voor de bokshandschoenen wordt gezorgd.

Door Sanne de Bakker en Kitty van der Schrier